

Oddelek za pedagogiko in andragogiko

Krajša zgodovina oddelka in predmet poučevanja

Pedagogika kot znanstvena disciplina je bila v Sloveniji že vse od svojega začetka tesno povezana z Univerzo v Ljubljani in so jo pomembno zaznamovali univerzitetni profesorji in sodelavci. Že ob ustanovitvi Univerze v Ljubljani leta 1919 je bila kot študijsko področje na Filozofski fakulteti predvidena tudi pedagogika. Do leta 1925 je študij potekal dvopredmetno, v obliki glavnega in stranskega predmeta. Na Filozofski fakulteti so se izobraževali bodoči gimnazijski profesorji, obvezna sestavina njihovega študija pa je bil tudi izpit iz pedagogike. Kandidat je moral pokazati poznavanje temeljnih pedagoških pojmov in teorij, njihovo povezavo z logiko in s psihologijo, prav tako pa tudi osnove zgodovine pedagogike ter vzgoje in izobraževanja od 16. stoletja naprej.

Pedagogiko je bilo mogoče študirati tudi kot glavni diplomski predmet in kot doktorski študij. Za pristop k doktorskemu izpitu so morali imeti kandidati opravljenih 8 semestrov študija, od tega pa vsaj 6 semestrov študija predmeta, ki so ga izbrali za glavni predmet doktorskega izpita. Pedagogika je sodila v okvir študijskega področja filozofije, kjer sta bila kot glavna predmeta možna študija bodisi filozofije bodisi pedagogike. Od začetka študija pedagogike kot doktorskega študija do leta 1945 je bilo promoviranih 13 doktorjev filozofije, ki so za glavni predmet izbrali pedagogiko oz. je bila tematika njihove doktorske disertacije pedagoška in je bil njihov mentor dr. Karel Ozvald.

Za prvega profesorja pedagogike je bil imenovan dr. Karel Ozvald, ki je tudi sodeloval pri izdelavi organizacijskega načrta za Filozofsko fakulteto; s predavanji je začel januarja 1920. Ozvald je hkrati začel tudi razvijati pedagogiko kot samostojno znanstveno disciplino na Slovenskem, pri čemer se je naslonil na teoretsko

konceptualizacijo duhoslovne pedagogike, paradigme, ki je imela v obdobju med obema vojnama dominanten položaj tudi na nemških univerzah. V zimskem semestru 1923/24 je v okviru svojih predavanj začel s predstavljanjem duhoslovne oz. kulturne pedagogike, leta 1927 pa je izšla njegova knjiga *Kulturna pedagogika*, s katero je utemeljil duhoslovno pedagogiko v Sloveniji (kjer je bila bolj poznana pod imenom kulturna pedagogika). Razen pedagoških tem je Ozvald redno predaval tudi teme iz psihologije, antropologije in sociologije.

V letnem semestru 1930 se je Ozvaldu kot zunanji sodelavec in vodja praktičnega pedagoškega seminarja pridružil dr. Stanko Gogala, tudi predstavnik duhoslovne oz. kulturne pedagogike; tri leta pozneje je začel izvajati tudi predavanja. Ozvald in Gogala sta predavala tudi nekatere »mejne discipline«, ki so jih razumeli kot pomožne pedagoške vede: psihologijo (pedagoško, otroško in mladinsko, individualno), karakterologijo, psihoanalizo, sociologijo otrok in mladine, filozofijo pedagogike. Do študijskega leta 1937/38 pedagoški študij tudi ni vključeval didaktike ali specialnih metodik

gimnazijskih predmetov, kar pa se je spremenilo s prihodom Gogale. Ta je v zimskem semestru 1937/38 začel razvijati in predavati tudi didaktične vsebine, ki jih je nato od naslednjega študijskega leta predaval vsako leto do leta 1942. Gogala je na Univerzi ostal tudi po koncu druge svetovne vojne in kot profesor pedagogike nadaljeval Ozvaldovo delo.

Za popularizacijo in širitev pedagogike in pedagoških idej je bil januarja 1921 na pobudo in ob stalnem sodelovanju Ozvalda na Univerzi ustanovljen Akademski socialno-pedagoški krožek, ki je deloval več let.

Predstavniki reformske pedagogike so ostro kritizirali oba predstavnika (univerzitetne) kulturne pedagogike, da se preveč ukvarjata s teorijo in namenjata premalo časa za pomoč učiteljem in njihovi praksi. Na podlagi svojega dela in referenc sta odgovarjala, da takšna kritika ni upravičena, saj za tovrstnimi izjavami in kritikami ne stoji podcenjena praksa, ampak želja in zahteva po drugačni pedagoški teoriji ter zahteva po drugačni pedagoški paradigmi, ki pa je povezana z določeno ideologijo in katere predstavniki na žalost uporabljajo negativne metode in argumente *ad hominem* za dosego popularnosti.

V času italijanske zasedbe sta tudi Ozvald in Gogala nadaljevala s predavanji. Po kapitulaciji Italije, septembra 1943, ko je Ljubljano zasedla nacistična Nemčija, je kolaboracionistični

vodja pokrajinske uprave Leon Rupnik z odlokom do nadaljnega ustavil vsa predavanja na Univerzi v Ljubljani, torej tudi predavanja iz pedagogike.

Študij pedagogike je bil ponovno uveden v zimskem semestru 1945/46, a na novih in drugačnih idejnih in političnih temeljih ter z novimi interpretacijskimi paradigmami, ki so bile dosledno kritične in zavračajoče do vseh pedagoških smeri in gibanj, ki jih ni bilo mogoče upravičiti skozi marksistično interpretacijo. Ozvald je bil leta 1945 predčasno upokojen, pri čemer je mogoče sklepati, da je bil nesprejemljiv za novo oblast. Toliko bolj presenetljivo je, da je delo na Univerzi po letu 1945 lahko nadaljeval Gogala, ki pa se je – kar so mu očitali – ukvarjal predvsem s temami in področji, ki ideološko niso bila močnejše zaznamovana. V zimskem semestru 1947/48 je kot honorarni predavatelj začel na pedagogiki predavati tudi dr. Vladimir Schmidt, ki je postal vodilni teoretik marksistične pedagogike v povojni Sloveniji in eden najvidnejših v socialistični Jugoslaviji. V zimskem semestru 1950/51 se je Gogali in Schmidtu kot asistentka pripravnica pridružila Milica Bergant. V študijskem letu 1951/52 je v študijskem programu Pedagogika sodelovalo že več predavateljev, vendar so bili vsi razen Gogale honorarni sodelavci.

Po drugi svetovni vojni so hiter razvoj šolstva, reformski procesi in potrebe po pedagoških

kadrih močno vplivali na strukturo študija pedagogike. Od petdesetih let naprej se je začela pedagogika intenzivno členiti in diferencirati na različne poddiscipline in sorodne vede (pedagoška sociologija, didaktika, pedagoška metodologija). Konec petdesetih let se je začelo postopno prizadevanje za večjo strokovno avtonomijo pedagogike; tudi in predvsem na podlagi prizadevanja profesorjev Oddelka za pedagogiko se je ta počasi začela otresati svoje izključno transformacijske vloge in se preusmerjati iz čisto deduktivnega v induktivno empirično spoznavanje pedagoške stvarnosti oziroma v poudarjanje in raziskovanje njunega medsebojnega prepletanja in součinkovanja. Še naprej pa je bila pedagogika v raznih šolsko-reformnih procesih nezadostno in neustrezno upoštevana, večkrat celo ignorirana.

V šestdesetih letih 20. stoletja se je na oddelku vse več pozornosti namenjalo razvoju metodologije empiričnega pedagoškega raziskovanja, ki je omogočala kritično empirično vrednotenje reformskih prizadevanj šolskih oblasti. Člani oddelka so takrat s serijo razprav kritično opozarjali na pomanjkljivosti politično načrtovane reforme najprej osnovnega, potem pa tudi srednjega izobraževanja, ki je vrh doživela v obsežni reformi sekundarnega izobraževanja konec sedemdesetih let.

Pomembno spodbudo študiju pedagogike je prispevala uvedba šolske svetovalne službe v sedemdesetih letih, prav tako pa tudi razvoj teorije in prakse izobraževanja odraslih ter teorije permanentnega izobraževanja v tem času. Nasploh je mogoče ugotoviti, da se je ob koncu sedemdesetih let študijski program Pedagogika začel bolj približevati praksi. Do tedaj enovit študij se je razcepil v tri usmeritve oz. smeri – šolsko, andragoško in domsko. V prvih dveh letnikih je bil študij skupen, v tretjem in četrtem letniku pa je bil del programa skupen, del pa specifičen glede na smer.

V osemdesetih letih se je začelo intenzivneje razmišljati o samostojnem študiju andragogike. Obstajala je dilema, kako naj bi bil samostojni študij andragogike oziroma izobraževanja odraslih konceptualno zasnovan. Do druge polovice osemdesetih let je bila ena od smeri študijskega programa Pedagogika tudi domska

smer; takrat so se začela razmišljanja in razprave o smiselnosti in perspektivnosti domske smeri na Oddelku za pedagogiko, pri čemer je bilo sklenjeno, da se oddelek odreče tej smeri in jo prepusti Pedagoški akademiji v Ljubljani. Odločitev je imela daljnosežne posledice, saj je bil s tem program študija pedagogike osiromašen za socialnopedagoške vsebine, skrčil pa se je tudi poklicni profil pedagoga.

Po mnogih razpravah je bil v študijskem letu 1992/93 uveden študij andragogike, posledično pa je bil leta 1996 tudi Oddelek za pedagogiko preimenovan v Oddelek za pedagogiko in andragogiko.

Leta 2004 je oddelek začel s prenovno študijskih programov v skladu s smernicami bolonjske prenove. Konec leta 2006 je bila sprejeta konsenzualna odločitev, da bo študijski program pedagogike in andragogike na prvi bolonjski stopnji enoten, na drugi stopnji pa se bo razdelil v dva ločena programa. V postopek akreditacije so bili nato poslani trije enopredmetni in trije dvopredmetni študijski programi: triletna prvostopenjska programa Pedagogika in andragogika ter štirje dvoletni drugostopenjski programi Pedagogika in Andragogika. V letu 2008 je bil prenovljen in v skladu z zahtevami bolonjske prenove zasnovan tudi doktorski študij, in to v obliki dveh ločenih področij: Pedagogika in Andragogika.

Slovenska pedagoška znanost, ki se je pretežno razvijala na Univerzi v Ljubljani, se je doslej vselej uspešno – sicer ne tudi čisto brez posledic – uspela izvleči iz kritičnih situacij. Kako pa se bo znašla v novih razmerah, ki jih zahteva in uvaja spremenjeni – bolonjski, tj. anglosaški – model univerzitetnega študija in z njim povezane zahteve po spremembi paradigme formiranja pedagogov in andragogov, bo pokazal čas.

izr. prof. dr. Tadej Vidmar

Katedre

- Katedra za teorijo vzgoje in zgodovino pedagogike
- Katedra za pedagoško metodologijo
- Katedra za pedagoško sociologijo in predšolsko vzgojo

Študijski programi

1. stopnja	2. stopnja
Pedagogika in andragogika – enopredmetni	Pedagogika – enopredmetni pedagoški
Pedagogika in andragogika – dvopredmetni	Pedagogika – dvopredmetni pedagoški
	Andragogika – enopredmetni pedagoški
	Andragogika – dvopredmetni pedagoški
3. stopnja	
Humanistika in družboslovje – interdisciplinarni	Področji: Andragogika, Pedagogika

- Katedra za šolsko pedagogiko, didaktiko in visokošolsko didaktiko
- Katedra za psihologijo poučevanja in učenja
- Katedra za poklicno pedagogiko in andragogiko
- Katedra za andragogiko

Trenutni raziskovalni projekti in mednarodna sodelovanja

- raziskovalni program *Pedagoško-andragoške raziskave – Učenje in izobraževanje za kakovostno življenje v skupnosti* (P5-0174)
- projekt *IKT v pedagoških študijskih programih UL* (UL in ESS)
- projekt *Digitalni UL – z inovativno uporabo IKT do odličnosti* (UL in ESS)
- projekt *Prenova poklicnega izobraževanja 2016–2012 – Model individualizacije* (MIND+) (CPI RS in ESS)
- projekt *Dvig poklicnih kompetenc učiteljev v letih 2016–2022* (CPI RS in ESS)
- projekt *ERASMUS+ Old Guys Say Yes to Community*
- bilateralni projekti z univerzama v Beogradu in Zadru ter z Univerzo Črne gore

Knjižne zbirke, znanstvene revije

- *Andragoška spoznanja/ Studies in Adult Education and Learning* (znanstvena revija)

Študentske dejavnosti in društva

- Društvo študentov andragogike in pedagogike (DŠAP)

Seznam zaposlenih

- Urša Černič, bibliotekarka (od 1999)
- Meta Furlan, mlada raziskovalka (od 2016)
- izr. prof. dr. Monika Govekar Okoliš (od 1994)
- doc. dr. Petra Gregorčič Mrvar (od 2003)
- doc. dr. Andreja Hočevar (1989–1992, od 1999)
- izr. prof. dr. Sabina Jelenc Krašovec (od 1993)
- doc. dr. Katja Jeznik (od 2014)
- red. prof. dr. Janica Kalin (od 1998)
- red. prof. dr. Mojca Kovač Šebart (od 1987)
- asist. Nina Kristl (od 2016)
- red. prof. dr. Robert Kroflič (od 1993)
- izr. prof. dr. Nives Ličen (od 1994)
- doc. dr. Danijela Makovec Radovan (od 2010)
- izr. prof. dr. Jasna Mažgon (od 1996)
- doc. dr. Borut Mikulec (od 2016)
- red. prof. dr. Janko Muršak (od 1976)
- doc. dr. Vesna Podgornik (od 2000)
- Nevenka Princes, samostojna strokovna delavka (od 1988)
- izr. prof. dr. Marko Radovan (od 2009)
- izr. prof. dr. Klara Skubic Ermenc (od 1997)
- asist. dr. Marjeta Šarić (od 2005)
- izr. prof. dr. Damijan Štefanc (od 2002)
- izr. prof. dr. Barbara Šteh (od 1993)
- Tanja Šulak, bibliotekarka (od 1982)
- izr. prof. dr. Tadej Vidmar (od 1994)